

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: "Żywot świętego Benedykta" w edycji "Reguły" benedyktyńskiej "przekładania" Sebastiana Fabiana Klonowica : (z dziejów recepcji "Żywotów świętych" Piotra Skargi)

Author: Anna Sitkova

Citation style: Sitkova Anna. (2010). "Żywot świętego Benedykta" w edycji "Reguły" benedyktyńskiej "przekładania" Sebastiana Fabiana Klonowica : (z dziejów recepcji "Żywotów świętych" Piotra Skargi). W: M. Jarczykowa (red.), "Biblioteki i ośrodki informacji - zbiory, pracownicy, użytkownicy" (S. 86-95). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

CZĘŚĆ II

Anna Sitkowa

Żywot świętego Benedykta w edycji *Reguły* benedyktyńskiej „przekładania” Sebastiana Fabiana Klonowica (Z dziejów recepcji *Żywotów świętych* Piotra Skargi)

W 1597 roku wyszła z drukarni Andrzeja Piotrkowczyka w Krakowie *Reguła błogosławionego i Bogu upodobanego ojca Benedicta ś. na polski język pilnie przełożona* przez Sebastiana Fabiana Klonowica (około 1545—1602). Inspiratorem tego translatorskiego przedsięwzięcia był Józef Wereszczyński (po 1531—1598) — opat benedyktynów w Sieciechowie i biskup kijowski, a także autor 17 dzieł, opublikowanych w języku polskim w latach 1572—1597. Wereszczyński już wcześniej wykorzystywał lingwistyczne umiejętności poety z Sulmierzyc, powierzając mu w latach 80. XVI wieku tłumaczenie własnych tekstów z języka polskiego na łacinę¹. Po kilku latach Klonowic — nie tylko literacki współpracownik sieciechowskiego opata² — uległ jego namowom i podjął się przekładu dzieła św. Benedykta, aczkolwiek jako świecki tłumacz zakonnej reguły wyrażał wątpliwości na temat swych kwalifikacji³.

Należy podkreślić, iż Klonowic w roli tłumacza dzieł Wereszczyńskiego zachował dużą powściągliwość w zakresie autoprezentacji. Nazwiska Acerna-

¹ Por. m.in. H. Wiśniewska: *Renesansowe życie i dzieło Sebastiana Fabiana Klonowica*. Lublin 2006, s. 41—61 (wydanie 1 — Lublin 1985); M. Mejor: *Supplementum Acernianum. Nowe szczegóły do życiorysu i twórczości Sebastiana Fabiana Klonowica*. „Ruch Literacki” 2004, z. 2, s. 148—151.

² H. Wiśniewska: *Renesansowe życie i dzieło...*, *passim*.

³ Wypowiedzi Klonowica na ten temat por. A. Sitkowa: *Sebastian Fabian Klonowic jako „bibliograf” Józefa Wereszczyńskiego w dedykacji do „Reguły” benedyktyńskiej*. W: *Dedykacje w książce dawnej i współczesnej*. Red. R. Ociecek, A. Sitkowa. Katowice 2006, s. 13—14. *Notabene* Stanisław Szczygieski, oddając w 1677 roku do druku własne tłumaczenie *Reguły* benedyktyńskiej, nawiązał do tej sprawy, tak tłumacząc konieczność dokonania ponownego przekładu: „Więc że egzemplarzów polskich *Reguły* benedyktyńskiej niewiele mamy, bo krom Acernusowego przekładania, które, jako od człowieka świeckiego, zakonnych rzeczy mniej wiadomego, nie było dostateczne”. S. Szczygieski: [List dedykacyjny]. W: *Reguła świętego ojca Benedykta z łacińskiego na polski język teraz pilniej niż kiedy przełożona*. Wilno: Drukarnia Ojców Franciszkanów 1677, k. [2 v.].

– „przekładacza” nie znajdziemy na kartach tytułowych łacińskich wersji pism opata pt.: *Suffragium* (1587), *Adhortatio* (1587) i *Regula* (1588). Lubelski poeta określał się tłumaczem tych utworów w tekstach ramowych⁴, najwięcej uwagi poświęcając zresztą osobie Wereszczyńskiego i wychwaleniu jego talentu pisarskiego. Warto tę postawę Acerna podkreślić, albowiem w wieku XVI, zresztą aż po drugą połowę XVIII stulecia, nazwisko twórcy przekładu figurowało „z zasady na naczelnym miejscu karty tytułowej”⁵.

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w edycji *Reguły* benedyktyńskiej. Autor *Flisu* nie położył swego nazwiska na karcie tytułowej druku, ale nazywał się tłumaczem *Reguły* w listach dedykacyjnych oraz w tytule jednego z pozostałych tekstów wprowadzających do lektury dzieła św. Benedykta. Interesujące spostrzeżenia warsztatowe, wskazywanie trudności, jakie musiał pokonać w trakcie dokonywania tłumaczenia, i określanie celów swej pracy Klonowic zawarł przede wszystkim w obszernym przypisaniu do Wereszczyńskiego⁶. Tego typu wystąpienia — z kolei bardzo charakterystyczne dla wypowiedzi staropolskich tłumaczy⁷ — interesująco sytuują się w świetle ustaleń Haliny Wiśniewskiej, która wskazała, iż Klonowic:

nie wspomniał w listach dedykacyjnych, że nie pierwszy podjął się trudu tłumaczenia i że korzystał w bardzo wyraźny sposób z pracy swego anonimowego poprzednika, sprzed około 150 lat, zachowała się bowiem translacja z połowy XV wieku. Dowodzi tego zestawienie tekstów obu tłumaczeń, w których zbieżności są tak wyraźne, że trzeba stanowczo stwierdzić, że Klonowic tylko unowocześniał tekst polski, a nie wykonywał pracy translacyjnej w jej całokształcie⁸.

Zacytowana konstatacja skłania do prześledzenia sposobu określenia autorstwa tekstów wprowadzających do lektury dzieła św. Benedykta w edycji z 1597 roku. Polska wersja *Reguły* zyskała bowiem bogatą oprawę, na którą złożyły się: wizerunek herbu Korczak i wiersz nań, trzy listy dedykacyjne, dwa zestawienia, dwa cytaty z Biblii, „napominanie” i *Żywot świętego Benedykta*. Większość z tych tekstów została przypisana autorsko. Jan Lancicius podpisał wiersz

⁴ Por. R. Ociecek: *Rama utworu*. W: *Słownik literatury staropolskiej*. (Średniowiecze. Renesans. Barok). Red. T. Michałowska, współudział B. Otwinowska, E. Sarnowska-Temeriusz. Wrocław 1990, s. 684—688.

⁵ L. Pszczołowska, J. Puzynina: *Tłumacze Odrodzenia o swoich przekładach*. „Poradnik Językowy” 1954, z. 9, s. 19.

⁶ Fragment przypisania Klonowica i opinie o jego pracy przekładowej wyrażane w XVII wieku por. w: *Walka o język w życiu i literaturze staropolskiej*. Wstęp M.R. Mayenowa. Oprac. bibliografii B. Otwinowska, L. Pszczołowska, J. Puzynina. Warszawa 1955, s. 115, 133, 148. Por. też Z. Klemensiewicz: *Historia języka polskiego*. Warszawa 1981, s. 228.

⁷ L. Pszczołowska, J. Puzynina: *Tłumacze Odrodzenia o swoich przekładach...*, s. 15.

⁸ H. Wiśniewska: *Renesansowe życie i dzieło...*, s. 200.

*Na herb Wielebnego Je[go] Miło[ści] Ks. Józefa Wereszczyńskiego, biskupa kijowskiego etc*⁹. Nazwisko Acerna odnajdujemy pod trzema przypisaniami, skierowanymi przez lubelskiego poetę kolejno: do opata sieciechowskiego i biskupa kijowskiego Wereszczyńskiego, do „opatów i proboszczów zakonu i zgromadzenia Benedicta świętego [...]” oraz do „ojców, przeora i wszytkiej braciej, zakonników na Regule Benedicta świętego zasadzonym”. Informację o twórcy dwudziestu dystychów, wydrukowanych w łacińskiej i w polskiej wersji językowej, zawarł Klonowic w tytule: *Do nowotnej braciej napominanie Tłumacza tej Reguły (Ad novitios fratres Adhortatio Interpretis)*.

Akcentuję sprawę oznaczenia autorstwa, gdyż trzy teksty, wprowadzające do lektury *Reguły* nie zostały podpisane. Są to zestawienia: *Klasztorów przedniejszych w Polsce na Regule Benedicta świętego [...]* i *Klasztorów przedniejszych zgromadzenia cystercyjskiego oraz Żywot świętego Benedykta*. Kwestię twórcy tłumaczenia ostatniego z wymienionych tekstów pragnę postawić w centrum uwagi dalszych rozważań.

Umieszczenie polskiej wersji żywota św. Benedykta po wymienionych już wypowiedziach wprowadzających, a tuż przed tekstem *Reguły*, należy uznać za decyzję ze wszech miar interesującą, albowiem *Żywot świętego Benedykta* pełnił w tej edycji rolę biogramu, nieczęstego przecież składnika literackiej ramy wydawniczej w XVI-wiecznej książce — prezentował życie i działalność autora publikowanego dzieła.

Twórcą łacińskiej wersji *Żywota świętego Benedykta* był św. Grzegorz I Wielki (około 540—604), jeden z najwybitniejszych papieży wczesnego średniowiecza, słynący również z bogatej twórczości literackiej. Na jego spuściznę złożyły się m.in. cztery księgi *Dialogów*, z których druga przedstawiała żywot Benedykta z Nursji (zm. po 542). Święty Grzegorz oparł się w swej pracy na „wiarygodnych danych opatów z Subiaco, Montecassino i Lateranu” i chociaż stylizował „św. Benedykta według ówczesnych wymagań hagiografii”, to jednak zawarł „dane historyczne, na podstawie których można podać główne rysy życia św. Benedykta”¹⁰. O tym właśnie źródle, jako o podstawie przekładu, informowało sformułowanie tytułowe biogramu, zawartego w edycji *Reguły* benedyktyńskiej z 1597 roku: *Żywot Świętego Benedykta Opaty, pisany od Świętego Papieża Grzegorza Wielkiego, Libro 2. Dialogorum. Żył około Roku Pańskiego, 527*.

W świetle dotychczasowych wypowiedzi zarówno bibliografów, jak i badaczy twórczości Klonowica, problem autorstwa polskiego przekładu *Żywota świętego Benedykta* w edycji *Reguły* z 1597 roku nie budził wątpliwości. Karol Estreicher ujął tę sprawę następująco: „Dodane życie Ś. Benedykta wyjęte z księgi

⁹ Szerzej na ten temat zob. A. Sitkowa: *O pisarstwie Józefa Wereszczyńskiego. Wybrane problemy*. Katowice 2006, s. 172—173.

¹⁰ *Starożytne reguły zakonne*. Przekł. zbiorowy. Wybór, wstępy, oprac. M. Starowieyski. Oprac. red. E. Stanuła. Warszawa 1980, s. 179.

II dialogów Grzegorza W. Tłumaczył Seb[astian] Klonowicz¹¹. Nic zatem dziwnego, że podobnie rzecz potraktowano w monografii życia i twórczości Acerna¹², w której *Żywot świętego Benedykta* wymieniono w zestawieniu prac przekładowych lubelskiego poety i omówiono językowo-stylistyczne ukształtowanie tego tekstu¹³.

Przypisywany Klonowicowi przekład pracy św. Grzegorza ukazał się wraz z *Regułą* benedyktyńską w roku 1597, a więc w osiemnaście lat po wileńskim pierwodruku *Żywotów świętych* Piotra Skargi (1536—1612), który już w pierwszym wydaniu zbioru pomieścił *Żywot Ś. Benedykta Opata, pisany od Ś. Papieża Grzegorza Wielkiego Lib. 2. dialogorum żył około roku Pańskiego, 527*¹⁴. Porównanie wersji Skargi z tekstem opublikowanym w 1597 roku nie pozwala zgodzić się z przyjętym dotąd stanem badań. *Żywot świętego Benedykta* wydrukowany w polskiej edycji *Reguły* nie jest bowiem pracą translatorską Acerna, lecz stanowi ekscerpt z *Żywotów świętych* pióra „polskiego Chryzologa” — przejęty został tytuł, tekst oraz marginalia. Obie wersje ujawniają wprawdzie sporo różnic w zakresie ortografii, fleksji, interpunkcji, sposobu skracania wyrazów, ale nie jest to sprawa najważniejsza, zważywszy, że ówczesna pisownia najczęściej zależała od impresorów, wydawców czy korektorów¹⁵. Uwagę należy zwrócić za to na trzy ingerencje w tekst Skargi, z których dwie, posługując się pojęciami odnoszonymi do staropolskiej translatoryki i naśladowania dzieł antycznych¹⁶, określić by można jako abrewiacje, zaś trzecią jako amplifikację.

Z *Żywota świętego Benedykta*, pomieszczonego w edycji *Reguły* z 1597 roku, wyeliminowano wstępną informację — wydrukowaną w hagiograficznym zbiorze Skargi w marginaliach — o przypadającym na dzień 21 marca wspomnieniu św. Benedykta (obecnie 11 lipca¹⁷). W *Żywotach świętych* podawanie daty było związane z kompozycją księgi — biografie zawarte w tomie zostały bowiem „spojone dość mechanicznie jedynie konwencjonalnym cyklem kalendarza kościelnego”¹⁸.

¹¹ K. Estreicher: *Bibliografia polska*. T. 12. Kraków 1891, s. 471.

¹² Por. H. Wiśniewska: *Renesansowe życie i dzieło...*, s. 285.

¹³ Ibidem, s. 196—198.

¹⁴ Por. P. Skarga: *Żywoty świętych* [...]. Wilno: Drukarnia Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła 1579, s. 248—253. W edycjach *Żywotów świętych*, jakie wyszły z drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, *Żywot świętego Benedykta* znajduje się w edycji z 1585 roku na s. 236—241, zaś w edycji z roku 1592 na s. 245—250. Andrzej Piotrkowczyk — ojciec wydał jeszcze zbiór Skargi w latach: 1598, 1601, 1603, 1610, 1615 i 1619, zaś syn drukarza dokonał kolejnych reedycji w 1626 i w 1644 roku.

¹⁵ Por. np.: P. Buchwald-Pelcowa: *Jeszcze jedno nieznane XVI-wieczne wydanie „Psalterza” Jana Kochanowskiego*. „Pamiętnik Literacki” 1979, z. 1, s. 216; Z. Klemensiewicz: *Historia języka polskiego...*, s. 369.

¹⁶ Por. T. Michałowska: *Oryginalność*. W: *Słownik literatury staropolskiej...*, s. 535.

¹⁷ Por. H. Fros, F. Sowa: *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*. Kraków 1988, s. 134.

¹⁸ J. Tazbir: *Piotr Skarga. Szermierz kontrreformacji*. Warszawa 1978, s. 103.

W tworzeniu *Żywotów świętych* Skarga posługiwał się wieloma źródłami, aczkolwiek za podstawowe uchodzi dzieło pt. *De probatis Sanctorum historiis* [...] autorstwa kolońskiego kartuza Suriusza (właśc. Lorenz Sauer 1522—1578)¹⁹. W opiniach badaczy, akcentujących kompilacyjny charakter zbioru polskiego jezuitę, za „zupełnie oryginalny pomysł”²⁰ Skargi uznano zamykanie kolejnych biografii świętych *Obrokami duchownymi*. Były to „moralizatorskie komentarze do każdego żywota, jego praktyczne zastosowanie ku nauce czytelników, komentarze, które prócz treści moralnej zawierają wiele stosownego, dowodowego materiału laickiego — politycznego, społecznego, polemicznego i krytycznego”²¹. Ów właśnie *Obrok duchowny*, zamykający *Żywot świętego Benedykta*, „oryginalny” składnik *Żywotów świętych*, został pominięty w tekście wydrukowanym w edycji *Reguły benedyktyńskiej*:

To święty i wielkiej nauki Doktor Grzegorz Papież pisze. Strzeż się, abyś w czym wątpić nie śmiał, wierny czytelniku: a nauki ktoremi sam ten żywot, jako kwiaty wonnemi i pięknemi, przeplata, sam sobie ku zbawiennej pomocy zbieraj²².

W pominięciu daty wspominania św. Benedykta, jak i w rezygnacji z *Obroku duchownego* można dostrzec dążenie do „zatarcia” swoistości kompozycyjnej Skargowego dzieła — biografia wydrukowana w edycji *Reguły benedyktyńskiej* pozbawiona została elementu początkowego oraz zakończenia, w jakie wyposażał ją polski jezuita.

Badacze od dawna podkreślali, iż Skarga czerpiąc z sześciotomowego dzieła Suriusza, musiał dokonywać skrótów — w polskiej wersji hagiograficzny zbiór zyskał postać jednego tomu²³. Andrea Ceccherelli, zestawivszy *Żywot świętego Benedykta* w wersji Skargowej z dziełem Suriusza, stosunek polskiego tekstu do łacińskiego źródła określił mianem kompendium²⁴. O dokonywanych skrótach i o powodach takiego postępowania wspominał sam królewski kaznodzieja w przedmowie do swego dzieła²⁵, ale skądinąd wiadomo, że Skarga za pomocą redukcji i substytucji relacji Suriusza dążył do osiągnięcia moralizatorskich celów²⁶.

¹⁹ Por. np. H. Fros: *Źródła „Żywotów świętych” Piotra Skargi*. „Pamiętnik Literacki” 1991, z. 3, s. 173.

²⁰ J. Nowak-Dłużewski: *„Żywoty świętych” Piotra Skargi*. W: Idem: *Z historii polskiej literatury i kultury*. Warszawa 1967, s. 49 (pierwodruk — „Życie i Myśl” 1962, nr 11—12).

²¹ Ibidem.

²² P. Skarga: *Żywoty świętych...*, 1592, s. 250. W edycji zbioru z 1579 i 1585 roku tekst tego *Obroku duchownego* jest identyczny.

²³ Por. J. Tazbir: *Piotr Skarga...*, s. 99.

²⁴ Por. A. Ceccherelli: *Od Suriusa do Skargi. Studium porównawcze o „Żywotach Świętych”*. Przeł. M. Niewójt. Izabelin 2003, s. 231, 243.

²⁵ Ibidem, s. 115—116.

²⁶ Por. Ibidem, s. 127.

Owo skracanie tekstu dostrzegła także osoba, która fragment hagiograficznej pracy autora *Kazań sejmowych* umieściła w edycji *Reguły* benedyktyńskiej z 1597 roku. W zbiorze przygotowanym przez „polskiego Chryzologa” czytamy bowiem, jak to św. Benedyktowi:

Jednego dnia nieprzyjaciel, ukazawszy mu się w osobie ptaka czarnego, i latając około twarzy jego, gdy go krzyżem ś. odegnał, taką w ciele swym pobudkę do nierządności uczuł, jakiej nigdy nie miał²⁷.

W *Żywocie świętego Benedykta*, opublikowanym w *Regule* benedyktyńskiej fragment ten brzmi następująco:

Jednego dnia nieprzyjaciel, ukazawszy mu się w osobie ptaka czarnego, **ktoreg[o] kosem zową** [podkr. — A.S.], i latając około twarzy jego, gdy go krzyżem ś. odegnał, taką w ciele swy[m] pobudkę do nierządności uczuł, jakiej nigdy nie miał²⁸.

Drobne uzupełnienie może świadczyć o tym, iż ktoś, kto postanowił wzbogacić edycję *Reguły* benedyktyńskiej o polską wersję *Żywota świętego Benedykta* nie tylko sięgnął do hagiograficznej pracy Skargi, nie tylko zrezygnował z kompozycyjnych i stylistycznych swoistości biografii zawartej w *Żywotach świętych*, ale też przejmując Skargowy tekst, dodał doń istotny ze swego punktu widzenia szczegół, obecny zarówno w dziele św. Grzegorza²⁹, jak i w zbiorze Suriusza³⁰.

Obecność *Żywota świętego Benedykta* w edycji *Reguły* benedyktyńskiej z 1597 roku rodzi kilka spostrzeżeń i skłania do formułowania pytań. Przede wszystkim za nieporozumienie należy uznać przypisywanie Klonowicowi do-

²⁷ P. Skarga: *Żywoty świętych*..., 1592, s. 246. W edycji zbioru z 1579 fragment ten znajduje się na s. 249, zaś w wydaniu z roku 1585 na s. 237.

²⁸ *Żywot świętego Benedykta* [...]. W: *Regula błogosławionego i Bogu upodobanego ojca Benedicta ś.* [...]. Kraków: Andrzej Piotrkowczyk 1597, k. D iij v.

²⁹ „I. Pewnego jednak dnia, kiedy Benedykt był sam, przyszedł kusiciel. Mały czarny ptaszek, zwany powszechnie kosem, zaczął mu latać koło głowy tak natrętnie czepiając się twarzy, że święty mąż mógłby go łatwo złapać ręką, gdyby tylko zechciał ją wyciągnąć. Skoro zaś zrobił znak krzyża, ptaszek odleciał” — Święty Grzegorz: *Dialogi. Księga druga*. W: *Święty Benedykt z Nursji. Reguła*. Święty Grzegorz: *Dialogi. Księga druga*. Tłum. A. Świderkówna. Tyniec—Kraków 2005, s. 256—257. Por. też: Święty Grzegorz Wielki: *Dialogi*. Tłum. W. Szołdrski. Wstęp J.S. Bojarski. Oprac. E. Stanuła. Warszawa 1969, s. 60.

³⁰ Por. L. Surius: *De probatis Sanctorum historiis* [...]. T. 2. Coloniae Agrippinae: Apud Gerwinum Calenium et haeredes Quentelios 1581, s. 329: „Quadam vero die dum solus esset, tentator assuit. Nam nigra paruaq[ue] avis, qu[a]e vulgo merula nominantur, circa eius faciem volitare coepit, eiusq[ue] voltui importune insistere, ita ut manu capi posset, si hac vir sanctus tenere noluisse: sed signo crucis ediro, recessit avis”.

konania tłumaczenia biografii założyciela benedyktynów, zauważając przy tym, iż tekst w interesującym nas druku nie został podpisany. Stwierdziwszy z kolei, iż w 1597 roku przedrukowano w *Regule benedyktyńskiej* fragment *Żywotów świętych*, należy zapytać, nie podejmując się odpowiedzi: kto zdecydował o przejęciu tekstu Skargi (*notabene Reguła* ukazała się w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, z której poczynawszy od drugiej edycji wyszły wszystkie opublikowane za życia Skargi edycje *Żywotów świętych*), kto usunął *Obrok duchowny*, wreszcie kto uzupełnił tekst, przysposobiony polszczyźnie przez autora *Kazań sejmowych*?

Wiadomo, że współcześni wysoko oceniali Skargę jako człowieka i jako pisarza³¹. Obecność fragmentu *Żywotów świętych* Skargi wśród elementów wprowadzających do *Reguły benedyktyńskiej* można uznać za kolejny dowód popularności najstarszego polskiego bestsellera³², którego lekturę w ostatnim dziesiątku XVI wieku poświadczyli — choć w inny sposób — duchowni katoliccy, parający się piórem³³.

Ekscerpt z *Żywotów świętych*, obecny w *Regule benedyktyńskiej* — w jej polskiej wersji językowej z 1597 roku — stanowi ilustrację jeszcze innego, szerszego zjawiska — jest kolejnym świadectwem swobodnego podchodzenia do kwestii związanych z własnością autorską w czasach, kiedy:

Książka raz ogłoszona stawała się dobrem publicznym, zwłaszcza w dziedzinie literatury dewocyjnej, gdzie liczyła się przede wszystkim nie oryginalność, lecz zbudowanie duchowne czytelnika³⁴.

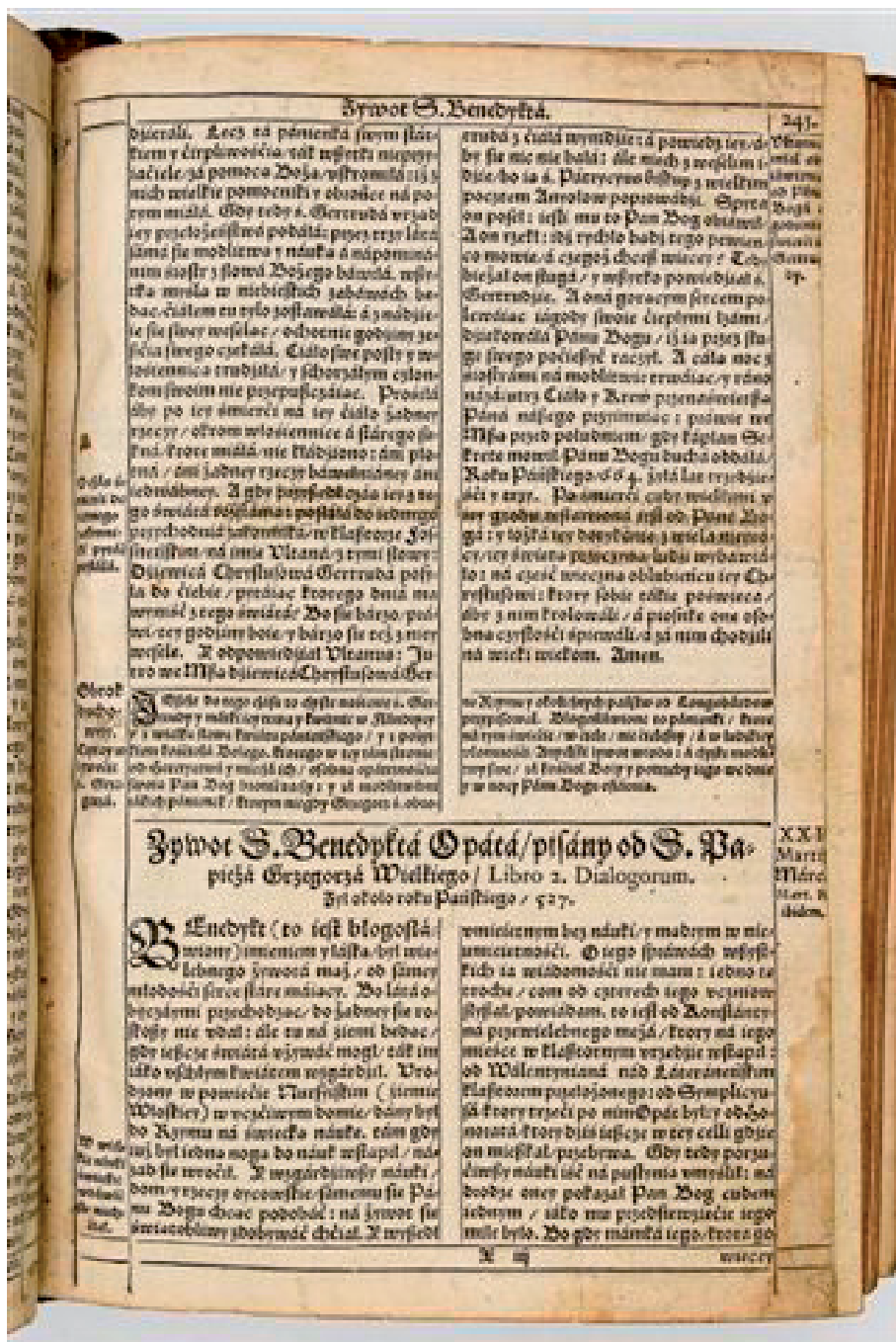
³¹ Wypowiedzi współczesnych na temat Skargi por. J. Starnawski: *Piotr Skarga w legendzie wieków*. W: Idem: *Pisarze jezuicki w Polsce. (Wiek XVI—XIX). Studia i materiały*. Kraków 2007, s. 93—96 (pierwodruk rozprawy — „Pamiętnik Literacki” 1969, z. 3).

³² Por. m.in.: J. Nowak-Dłużewski: „*Żywoty świętych*” Piotra Skargi..., s. 59; H. Barycz: *Z dziejów jednej książki*. W: Idem: *Z epoki renesansu, reformacji i baroku. Prądy — idee — ludzie — książki*. Warszawa 1971, s. 656—660; J. Tazbir: *Piotr Skarga...*, s. 100—101, 104.

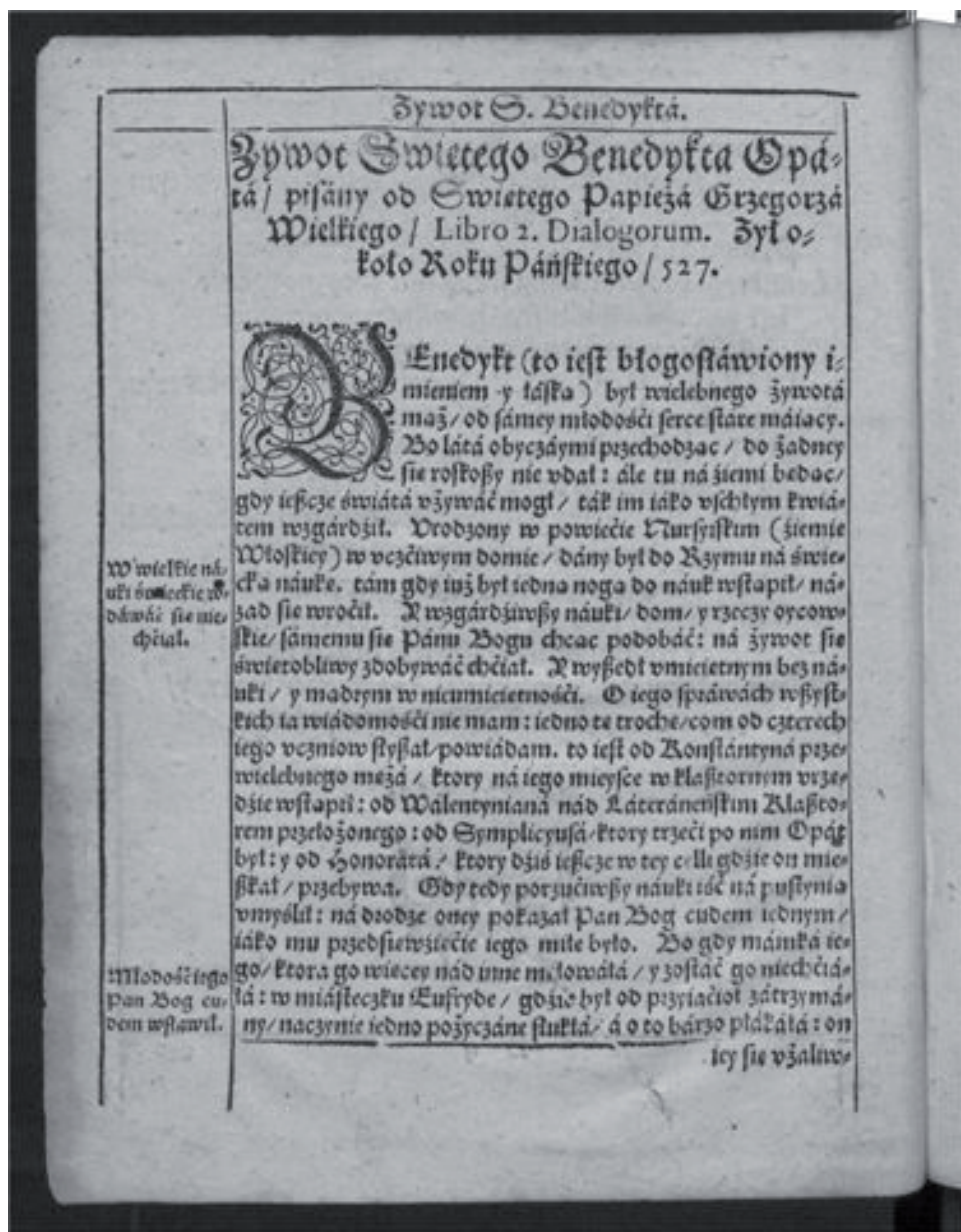
³³ J. Wereszczyński (*Publika* [...]). Kraków: A. Piotrkowczyk 1594, s. 24—25) powołał się na żywot św. Jana Kapistrana, „który jest między żywoty świętych przez Ks. Skargę wpisany [...]”. Żywot ten włączył Skarga do drugiej edycji zbioru z 1585 roku; por. A. Ceccherelli: *Od Suriusa do Skargi...*, s. 110—111, przypis 40.

Z kolei J. Bogusławski ([*List dedykacyjny*]). W: S. Sokołowski: *Sprawiedliwy Józef albo o Męce i śmierci Pana naszego Jezusa Krystusa Rozmyślenia*. Przekł. J. Bogusławski. Kraków: Drukarnia Łazarzowa 1596, k. 4 v.) zalecał kobietom lekturę Skargowego zbioru: „[...] niech Biblijej dadzą pokój, a zwłaszcza panienki, siła tam nie prze nie: ale [...] *Żywoty świętych*, od człowieka osobliwego księdza Piotra Skargi, który i kazaniem i pisaniem chętnym radby co nawięcej ludzi Panu Bogu pozyskał. Te pisma prze nie i insze tym podobne”.

³⁴ J. Tazbir: *Piotr Skarga...*, s. 99. Por. też: T. Michałowska: *Oryginalność...*, s. 540—541.

Fot. I. P. Skarga: *Żywoty świętych*. Kraków: Andrzej Piotrkowczyk 1592, s. 245. Zbiory fundacji XX Czatortyckich przy Muzeum Narodowym w Krakowie, sygn. cim. 810. III.

Fot. 2. [P. Skarga]: Żywot świętego Benedykta. W: *Regula Błogosławionego i Bogu upodobanego ojca Benedykta ś.* [S.F. Klonowic]. Kraków: A. Piotrowczyk 1597, k. D iij v. Zbiory Biblioteki Jagiellońskiej, sygn. Qu 6069 cim.

Анна Ситкова

ЖИТИЕ СВЯТОГО БЕНЕДИКТА В ИЗДАНИИ БЕНЕДЕКТИНСКОГО УСТАВА
«ПЕРЕВОДА» СЕБАСТЬЯНА КЛОНОВИЧА (ИЗ ИСТОРИИ ВОСПРИЯТИЯ «ЖИТИЙ
СВЯТЫХ» ПЕТРА СКАРГИ)

Резюме

В работе рассматривается проблема авторства *Жития святого Бенедикта*, одного из рамочных текстов в издании бенедиктинского *Устава*, переведенного на польский язык Себастьяном Фабьяном Клоновичем. *Житие святого Бенедикта*, выполняющее в 1597 году функцию биограммы, считалось до сих пор в среде библиографов и исследователей переводом пера Ацерна. Однако сопоставление текста с биографией св. Бенедикта, входящей в состав *Житий святых* Петра Скарги, выявляет настоящего автора, которым оказывается вышеупомянутый автор *Сеймовых проповедей*.

Перепечатка фрагмента агиографической книги в издании бенедиктинского *Устава* без указания имени автора следует интерпретировать как еще один пример свободного подхода к вопросу авторской собственности в старопольский период.

Anna Sitkova

ŻYWOT ŚWIĘTEGO BENEDYKTA IN THE EDITION OF *REGUŁA BENEDYKTYŃSKA* “PRZE-
KŁADANIA” BY SEBASTIAN KLONOWIC (FROM THE HISTORY OF RECEPTION OF ŻY-
WOTY ŚWIĘTE BY PIOTR SKARGA)

Summary

The work deals with the problem of the authorship of *Żywot świętego Benedykta*, one of the frame texts in the edition of *Reguła benedyktyńska*, translated into Polish by Sebastian Fabian Klonowic. *Żywot świętego Benedykta*, fulfilling the role of a biogram in the edition from 1597, has so far been considered by bibliographers and researchers as Acern's translatory work. Yet, comparing the text with St Benedict's biography constituting *Żywoty święte* reveals the real author, i.e. the author of *Kazania sejmowe*.

A reprint of the fragment of a hagiographic book in the edition of *Reguła benedyktyńska* without its author's name should be treated as one more illustration of a free approach to the issue of authorship in the Old-Polish language.